

Marie Sundbom
marie.sundbom@varmdo.se
08-570 481 98
Enhetschef

Tjänsteskrivelse

Reviderad handlingsplan för inventering av små (enskilda) avlopp i Värmdö kommun samt uppföljning

Förslag till beslut

Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslås besluta att:

1. Anta reviderad handlingsplan innefattande en ändrad prioritering för inventering av små avlopp i Värmdö kommun.
2. Överlämna den reviderade handlingsplanen till kommunfullmäktige som redovisning av uppdraget i kommunfullmäktiges mål, 2012-10-03, punkt 71.
3. Begära att få ersättning för de faktiska kostnader för den VA-rådgivning som utförs på kommunens uppdrag.
4. Ge avdelningen i uppdrag att till nämnden redovisa ett flödesschema för hur den fortsätta inventeringen fram till 2020 ska läggas upp.

Ärendet

Revidering av antagen handlingsplan för inventering av små avlopp i Värmdö kommun.

Bakgrund

Kommunfullmäktige fastställde 2012-10-03, §167, punkt 71, ett mål om att inventering av alla enskilda avlopp i Värmdö kommun ska vara klara före utgången av år 2020 och nämnden gavs i uppdrag att redovisa en handlingsplan för hur detta ska uppnås. Bygg-, miljö och hälsoskyddsnämnden antog den 3 september 2013 en handlingsplan för hur detta skulle uppnås. Handlingsplanen har översänts för återrapport till kommunfullmäktige men den har inte tagits med till ärendelistan i kommunfullmäktige.

Tre år har gått sedan nämnden antog den då föreslagna handlingsplanen och mot

bakgrund av nya erfarenheter och kunskap behöver handlingsplanen revideras.

Ett förslag till reviderad handlingsplan presenterades för bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden den 21 december 2016. Av redovisningen framgick att handlingsplanen och arbetssättet givit upphov till en alldeles för hög takt, både för entreprenörer som ska utföra jobben och myndigheten. Trots en markant utökning i antalet handläggare samt fler aktiva entreprenörer blev resultatet för fastighetsägaren en risk för dyrare anläggningar och att handläggningstiden förlängdes. Mot bakgrund av den kunskapen föreslogs att nämnden skulle hemställa till kommunfullmäktige att skjuta på målet till 2025.

Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden återremitterade ärendet för vidare utredning och bearbetning utifrån följande punkter:

- Målet om inventering ska kvarstå till 2020.
- Avdelningen ska utreda hur tidsaspekterna för de olika momenten kan förkortas i syfte att ta fram strategier och uppnå målet till 2020.
- Avdelningen ska se över mer effektiva sätt att nå ut med information till fastighetsägarna om vad fastighetsägarna själva kan göra och vad kommunen kommer att göra och kan erbjuda.
- Avdelningen ska ta fram allmänna rekommendationer till fastighetsägarna om tydliga alternativ på godkända anläggningar som fastighetsägarna kan välja mellan.
- Avdelningen undersöker även möjligheten att arbeta med detta som fokusfråga inom projektet Race for the Baltic, bland annat till följd av den nya nationella förordningen rörande utsläpp av wc-vatten från ”små” anläggningar i känsliga områden, där skärgården förmodligen kommer att inkluderas.

I maj 2017 höll bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden en workshop i ärendet. Utifrån återremissen och dialogen på workshopen har avdelningen tagit fram ett nytt förslag till reviderad handlingsplan.

Sammanfattning

Förslaget till handlingsplan innehåller ett nytt upplägg och andra prioriteringar vilket gör att arbetet kan effektiviseras och därmed hinner alla kvarvarande fastigheter inventeras innan 2020. Det nya upplägget innebär dock att avgiftsfinansieringen av inventeringen inte kan ske så som sker idag då arbetssättet innebär mer information än krav och förelägganden än tidigare.

Effekter av inventeringen - nuläge

Resultat av kommunfullmäktiges beslut 2020 och nuvarande handlingsplan

Innehållet i kommunfullmäktiges mål om inventering till 2020 har diskuterats vid flera tillfällen, ska alla enskilda avlopps status vara genomgången eller ska alla enskilda avlopp vara åtgärdade vid behov till 2020?

Enligt handlingsplanen som togs fram 2013 skulle över 8000 enskilda avlopp inventeras och ställas krav på. Det innebär i praktiken att alla avlopp också måste åtgärdas senast 2022 eftersom två år efter inventeringsbesöket är den längsta tid

som getts för att åtgärda konstaterade brister. Fördelen med det befintliga upplägget har varit att inventeringen har gått fort fram och finansierat sig själv. Nackdelen är att inventeringen med det befintliga upplägget är för omfattande och har en för hög ambitionsnivå för att hinnas med innan utgången av 2020.

Bygg-, miljö- och hälsoskyddsnämnden har inte fått några extra budgetmedel tillskjutna för att kunna genomföra inventeringen utan arbetet skulle finansiera sig själv genom inventeringsavgiften. Upplägget har lett till att avdelningen har fått prioritera nya inventeringar istället för att följa upp tidigare åtgärdskrav för att hålla budget. Uppföljning som exempelvis påminnelser, förnyade platsbesök, förelägganden med viten, utdömande av viten, yttranden till domstol, rättsprövningar, samtal och e-post från fastighetsägare som inte åtgärdar sina avlopp är svårare att debitera fullt ut mot vad det kostar i nedlagd tid. Vissa delar är inte heller möjligt att debitera, exempelvis information, utskrift av material och yttranden till andra prövningsinstanser. Avgiften för inventering är idag 4200 kr vilket motsvarar 4 timmars handläggningstid. Avgiften täcker inte in det efterföljande arbete. Effekterna illustreras i diagrammet nedan.

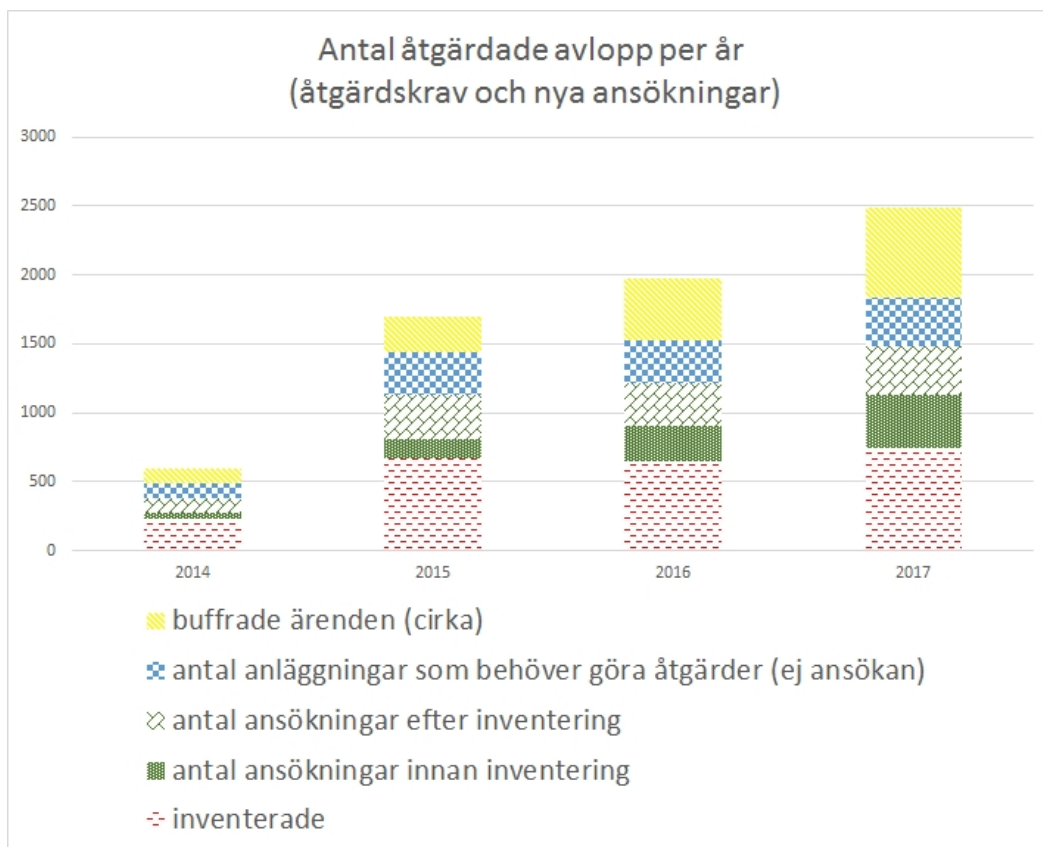

Bild 1 visar hur antalet ärenden har ökat i antal sedan inventeringen startade. Antal besökta/inventerade fastigheter är ungefär desamma varje år medan åtgärdskrav, nya ansökningsärenden och buffrade ärenden har ökat. Siffrorna för de buffrade ärendena varierar, men för förhållandet mellan åren är bilden tydlig.

Mot bakgrund av ovanstående har resultatet för fastighetsägare inneburit längre handläggningstider och risk för dyrare anläggningar. Det har även inneburit att de fastighetsägare som valt att inte vidta åtgärder efter att myndigheten ställt krav har skjutits på då uppföljning av äldre inventeringar inte har prioriteras i den takt som behövs.

Arbetsätt 2017

Under 2017 har en del förändringar gjorts i inventeringsupplägget i syfte att bli ännu tydligare i kommunikationen till fastighetsägaren för att på så sätt kunna bli mer effektiv i den planerade tillsynen.

Efter inspektion på fastigheten så ges fastighetsägaren möjlighet att ta del av vad vi har sett på plats och avgöra om hen tycker att det stämmer. Det är först efter eventuellt yttrande från fastighetsägaren som beslut gällande anläggningen tas. I beslutet framkommer också mer i detalj ”vad fastighetsägaren ska göra för att få fortsätta släppa ut sitt avloppsvatten”. Erfarenheten visar att få ett åtgärdskrav från myndigheten kan kännas tufft och dyrt. Avdelningen anser därför att det är viktigt att det tidigt i beslutet finns en tydlig information om hur fastighetsägaren ska gå tillväga för att komma vidare på bästa sätt.

Hemsidan, www.varmdo.se/nuinventerarvi, uppdateras löpande. Här finns bland annat en checklista för fastighetsägaren för att själv kunna avgöra om avloppet uppfyller gällande krav. Det finns även länkar med information om vilken form av teknikval som finns att välja på. Va-rådgivningen har haft ca 1300 kontakttillfällen med våra medborgare varje år senaste 3 åren.

Under 2017 har även flertal annonser och artiklar synts i lokaltidningarna som beskrivit inventeringen och dess syfte. Annonseringen och artiklarna i lokala tidningar får en hög spridning och vi har passat på att informera om vad fastighetsägaren själv kan göra och hur man kan gå vidare. Vår erfarenhet är att kunskap och fakta ger en bättre förståelse, intresse och engagemang.

Förslag till fortsättning

Prioritering

Då kommunfullmäktiges mål om inventering till 2020 ska kvarstå behöver tidsaspekterna ska förkortas, ännu mer information lämnas till fastighetsägarna samt delaktighet i projekt via Race for the Baltic.

För att kunna genomföra detta behöver upplägget ändras och en annan prioritering göras. Med det ökade engagemanget och kunskapen och viljan att ha en fungerande rening av sitt avloppsvatten hos fastighetsägarna, ser avdelningen att det nu har öppnat sig en möjlighet att åtgärder kan vidtas utan att myndigheten i alla lägen behöver ställa formella krav i ett första skede. Detta underlättar också ett upplägg för en annan typ av prioritering och tidsbesparing.

Avdelningen har för avsikt att fortsätta inventera område för område liksom upplägget är idag. Med anledning av att tidsaspekterna behöver förkortas föreslås däremot följande ändringar:

1. Besök utförs inte på alla fastigheter utan inventeringen genomförs i vissa områden genom enbart enkäter och/eller arkivsökning.
2. Utsläpp som bedöms som mindre allvarliga kommer inte ställas krav på i ett första skede, trots att de inte kan anses uppfylla gällande lagstiftning - det blir en rimlighetsavvägning.
3. Alla anläggningar som har tidsbegränsade tillstånd kommer att undantas inventering.

4. För områden där avdelningen bedömer att det finns stora förutsättningar för gemensamma lösningar, framför allt större skärgårdsöar, kommer fokus i ett första skede läggas på information istället för krav.

Förslag till tre prioriteringsindelningar för inventeringen

A. Resterande fastigheter på fastlandet; Norra Värmdölandet samt Norra och delvis Södra Djurö

För befintliga avloppsanläggningar på fastlandet finns oftast material i arkivet som kan ge en rättvisande bild av en befintlig anläggning på en fastighet. Med stöd av det kan en preliminär bedömning göras och kommuniceras med fastighetsägaren. Det som framförallt inte går att avgöra är status på befintliga reningsbäddar. Mot bakgrund av detta är förslaget att krav inte kommer ställas på reningen av bad-, disk- och tvättvatten (BDT) i ett första skede utan fokus kommer att läggas på rening av WC-vatten för kvarvarande fastigheter på fastlandet. Ett krav på rening av bad-, disk- och tvättvattnet kommer dock finnas med som en information i detta första skede, men kommer att följas upp senare i form av förelägganden om så behövs. Även de fastigheter som har befintliga tillstånd för WC-utsläpp som löper på 10 år kommer att prioriteras bort från inventeringen samt fastigheter som har nyare BDT-tillstånd än 5 år (liksom idag).

B. Mindre öar i skärgården

Erfarenheter från 2017 års inventering i skärgården visar att det är vanligt förekommande att det saknas material i arkiv som visar vilken typ av rening en fastighet har av sitt avlopp. Det har också kunnat konstateras grundläggande brister i större omfattning än på fastlandet, som t.ex att tömningar och annat underhåll inte sker, vilket kan vara av akut karaktär och vanligtvis behöver konstateras på plats. Mot bakgrund av detta bedöms behovet av inventering på plats i fält större ute i skärgården. Förslaget innebär därför att mindre öar i skärgården ska omfattas av inventering så som den hittills har utförts; platsbesök med krav på åtgärder. På motsvarande sätt som fastlandet är prioriteringsförslaget dock att formella krav i ett första skede endast ska omfatta hantering av WC-vatten/latrin. Även de fastigheter som har befintliga tillstånd för WC-utsläpp som löper på 10 år kommer att prioriteras bort från inventeringen samt fastigheter som har nyare BDT-tillstånd än 5 år (liksom idag).

C. Större öar i skärgården

Det finns redan idag exempel på när större sammanhållen bebyggelse i skärgården har gått ihop och löst rening av avloppsvatten gemensamt. I större projekt har det även inneburit att också dricksvatten blir tillgängligt för fastigheten. I de fall dricksvatten har varit en del av projektet har enligt uppgift kostnaden för detta inte behövt bli så mycket högre än vad motsvarande endast rening av bara avloppsvattnet skulle kosta för en fastighet som gör det i egen regi. Avdelningens bedömning är därför att de gemensamma lösningarna är både kostnadsmässigt och miljömässigt fördelaktiga vid sammanhållen bebyggelse. För att undvika snabba enskilda lösningar i egen regi är enhetens förslag därför att dessa

områdets inventering ska omfattas av information i ett första skede. Informationen skulle tydligt beskriva vad som är en bra/dålig rening av ett avloppsvatten samt hur en gemensam lösning kan åstadkommas. Skulle dessa områden inte lyckas med gemensamma lösningar (eller lösningar i egen regi) kommer krav att ställas i ett nästa steg. Bakgrunden till förslaget med information i ett första skede för dessa områden bottnar också i att projektet Race for the Baltic är inne i en genomförandefas och kan vara en hjälp för några av dessa områden.

Uppföljning av äldre ärenden

Uppföljning av äldre, fortfarande pågående inventeringsärenden måste ingå i planeringen, inte bara nya ärenden från ytterligare inventering. Som redan har nämnts ovan är detta ett arbete som är svårare att avgiftsfinansiera än nya inventeringar men är ändå ett arbete som måste hanteras och inte stå tillbaka på bekostnad av inventeringen. Annars är risken att inventeringen som helhet tappar i förtroende. Mot bakgrund av ovanstående förslag som ger en effektivisering i inventeringen är avdelnings mål att också kunna prioritera uppföljning av äldre pågående ärenden från tidigare inventeringar, 2014 till 2017. För det behöver också avdelningen kompenseras i budget

Omvärldsbevakning

Ett motsvarande upplägg där WC-avlopp prioriteras före rening av bad- disk och tvättvatten finns i ett flertal kommuner. Erfarenheter från andra kommuner visar att många inom ett 2-3 års intervall väljer att åtgärda sitt avlopp utan förelägganden. I de fallen behövs ingen inventering på plats eller beslutsskrivning vilket kan vara tidskrävande. Att förkorta tiden på detta sätt är också ett direkt åtgärdsförslag utifrån nämndens punkter i återremissen.

VA-rådgivning

VA-rådgivningen är uppskattad och väl nyttjad. Den kan motsvaras den energirådgivning som kommunen erbjuder, dock har Va-rådgivningen fler kontakttillfällen. Idag bekostas VA-rådgivningen av tillsynsmyndigheten. Myndigheten bör inte bekosta en rådgivning som sker till medborgare på uppdrag av kommunen. Mot bakgrund av att inventeringen nu fortsättningsvis inte kommer kunna finansiera verksamheten fullt ut är det angeläget att denna kostnad övertas av kommunen centralt, på samma sätt som energirådgivningen finansieras.

Konsekvenser

Fördelar

- Vi når i mål om allt går enligt plan.
- Den tid som läggs ner på inventeringen kommer i ett första skede att omfatta de anläggningar som kan bedömas innebära störst risk för miljön och hälsan.
- Avdelningens bedömning är att ett ändrat upplägg även kommer påverka andra enheter och parter som berörs av vårt arbete positivt. Detta gäller tex planerheten som jobbar med PFO-områden, kart och gis som jobbar med att ta fram kartor inför nya ansökningar och entreprenörer som utför jobben.
- Nationellt råder det fortfarande en osäkerhet kring rening av BDT-vatten i de fall mindre mängd BDT-vatten uppstår, t.ex på många fastigheter i

skärgården. Osäkerheten gäller vilken nivå och vilka lösningar som är mest lämpade på lång sikt. Detta motiverar också en prioritering av rening av WC-vatten.

- Det skapas mer utrymme att kunna hantera äldre pågående ärenden.

Nackdelar:

- En prioritering av WC-utsläpp kommer att innebära att en fastighet kan komma att få tillsynsbesök, avgift och eventuella krav medan grannen inte får några krav i detta skede. Tydlighet i informationen är avgörande.
- Även nya anläggningar kan ha problem med utsläpp, t.ex av att fosforfällor inte fungerar och töms som de ska. Detta har vi kunnat konstatera vid inventeringarna hittills. Det finns alltså nya anläggningar som blir bortprioriterade men som riskerar att fortsätta släppa ut orenat avloppsvatten.
- Det är svårare att avgiftsfinansiera när det inte görs en fullskalig inventering av alla fastigheter samtidigt i ett område. En arkivinventering och utskick samt information går inte heller att finansier i samma utsträckning utan anslag måste tillföras genom skattemedel.

Race for the Baltic (RFTB)

Små avlopp är en fokusfråga inom projektet Race for the Baltic. Detta bland annat till följd av den nya nationella förordningen rörande utsläpp av wc-vatten från ”små” anläggningar i känsliga områden, där skärgården förmodligen kommer att inkluderas.

RFTB kan hjälpa områden att skapa gemensamma lösningar genom att statuera ett exempel på hur de kan göra. Detta kan framförallt bli aktuellt vid större sammanhållen bebyggelse i skärgården. På så sätt kan projektet bli verklighet utan formella krav från myndigheten. Istället satsas tid och energi på ett redan i vissa områden befintligt engagemang för sitt område lokalt. RFTB en bra plattform för detta.

BYGG- OCH MILJÖAVDELNINGEN

Marie Sundbom
Enhetschef Enheten för små avlopp